

Orienteringer fra Helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet

Avdelingsdirektør Øyvind Giæver

Helsedirektoratets fagdager om alkoholloven 27.11.2025

Nasjonal alkoholstrategi

En helsefremmende og solidarisk alkoholpolitikk

2021–2025

Nasjonal alkoholstrategi

- Mål om reduksjon i skadelig bruk av alkohol med minst 20 prosent innen 2030 sammenliknet med 2010
- Regjeringen(e) vil
 1. videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
 2. understøtte alkoholforebygging i kommunene
 3. forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
 4. fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
 5. styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
 6. prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol

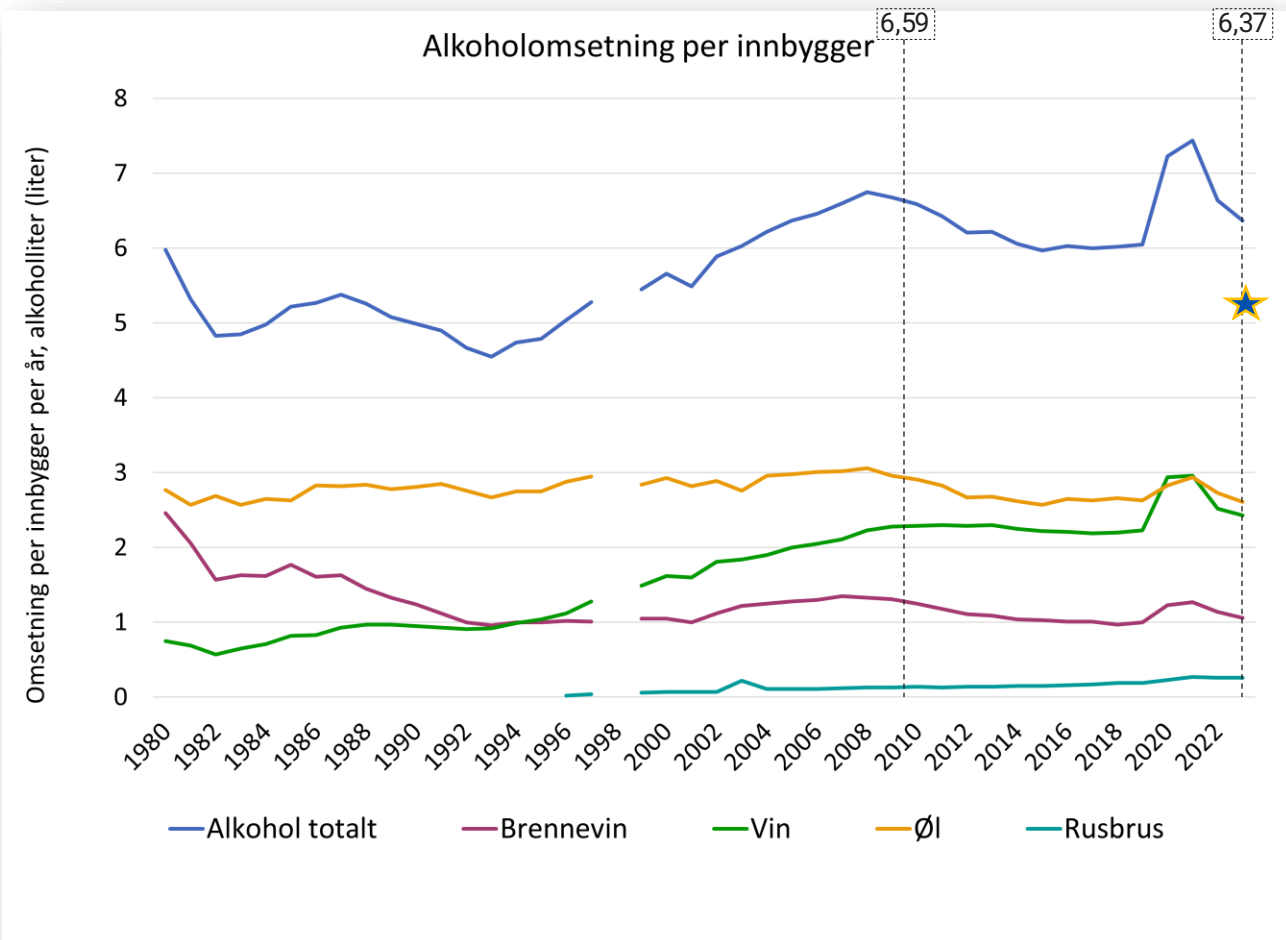
Nasjonal alkoholstrategi

En helsefremmende og solidarisk alkoholpolitikk

2021–2025

Nasjonal alkoholstrategi

- Mål om reduksjon i skadelig bruk av alkohol med minst 20 prosent innen 2030 sammenliknet med 2010
- Regjeringen(e) vil
 1. videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
 2. understøtte alkoholforebygging i kommunene
 3. forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
 4. fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
 5. styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
 6. prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol

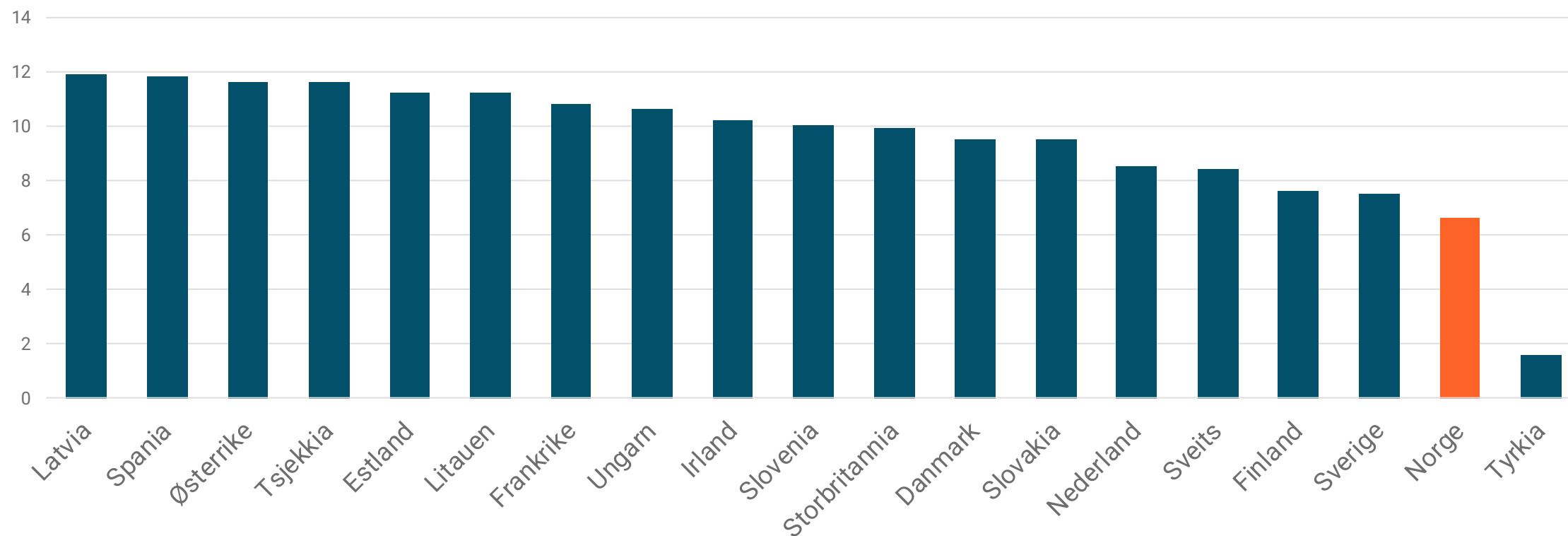

Når vi målet?

- FHI: totalkonsum er den indikatoren som er best egnet til å vurdere målsettingen
- Hdir: Drikk minst mulig alkohol for helsens skyld

Kilde: Folkehelseinstituttet: [Indikatorer for ikke-smittsomme sykdommer](#)

Totalkonsum* per innbygger (2022) i en del europeiske land

*Liter ren alkohol per innbygger

Kilde: [Alcohol consumption per capita in Europe 2022](#) Statista

Nasjonal alkoholstrategi

En helsefremmende og solidarisk alkoholpolitikk

2021–2025

Nasjonal alkoholstrategi

- Mål om reduksjon i skadelig bruk av alkohol med minst 20 prosent innen 2030 sammenliknet med 2010
- Regjeringen(e) vil
 1. videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
 2. understøtte alkoholforebygging i kommunene
 3. forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
 4. fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
 5. styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
 6. prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol

Hovedlinjene i alkoholpolitikken

NCD BEST BUYS
EVIDENCE-BASED COST-EFFECTIVE PUBLIC HEALTH INTERVENTIONS TO PREVENT AND CONTROL NCDs

REDUCE HARMFUL USE OF ALCOHOL

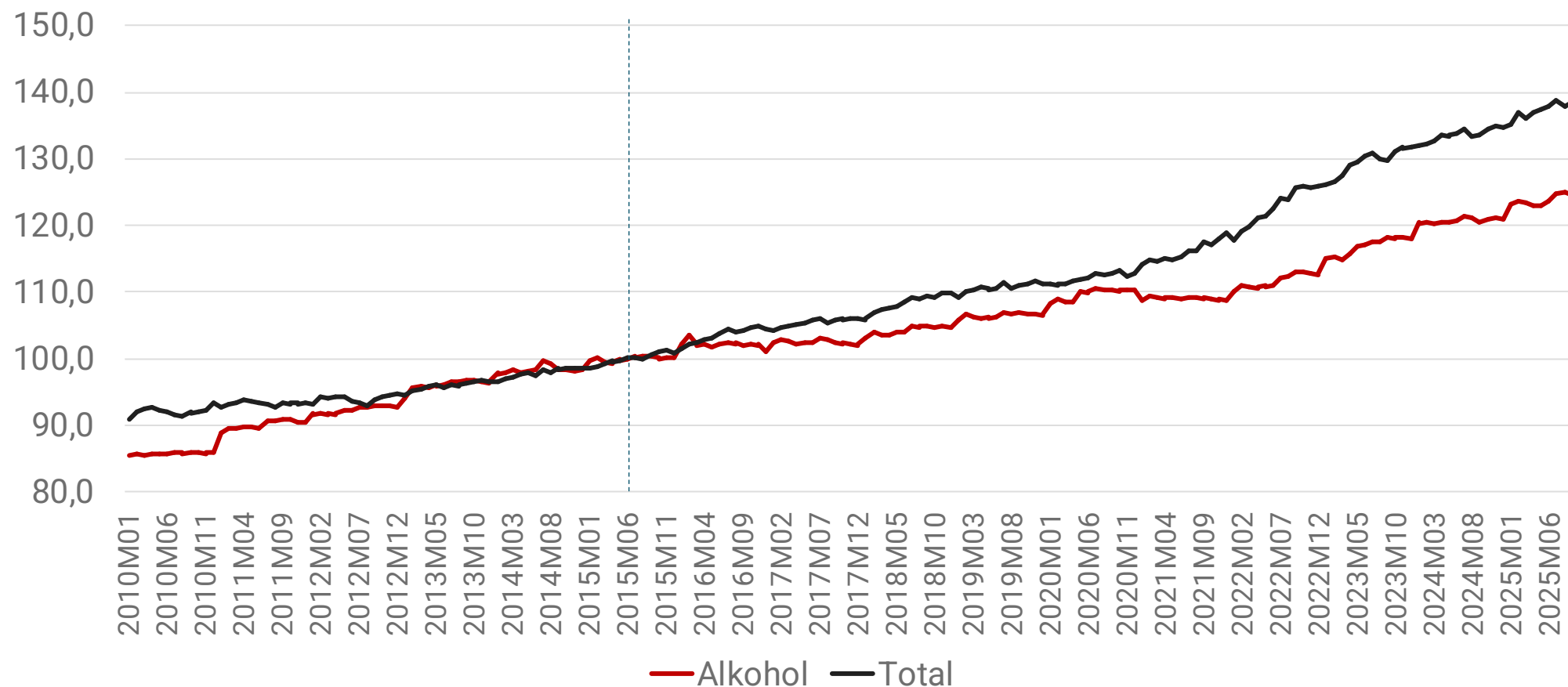
- **Increase excise taxes** on alcoholic beverages.
- **Ban or restrict** alcohol advertising.
- **Restrict the physical availability** of retailed alcohol.
- Enact and **enforce drink-driving laws**
- Provide **psychosocial intervention** for persons with hazardous and harmful alcohol use. ?

TOGETHER LET'S BEAT NCDs
#beatNCDs

Pan American Health Organization
World Health Organization
REGIONAL OFFICE FOR THE AMERICAS

- Alkoholavgiften
- Reklameforbudet
- Bevillingssystemet
- Vinmonopolordningen
- Aldersgrensene og forbud
- Øvrig regulering av alkohol

Prisutviklingen (KPI) totalt og på alkohol, 2010-2025 (2015=100)

Kilde: SSB, [Konsumprisindeksen](#) (tabell 03013)

Hva jobber departementet med?

- Gårdssalg av alkohol (>4,7 volumprosent)
 - Prøveordning i Sverige med gårdssalg av alkohol
 - Eksisterende ordning i Norge omfatter kun produkter utenfor EØS-avtalen (eplesider, mjød, bærvin)
 - Stortinget har bedt regjeringen om å se på handlingsrommet for mulig utvidelse av ordningen
 - [Juridisk utredning](#) innhentet
- Konsum av alkohol på offentlig sted («pils i park»)
 - Representantforslag i Stortinget om å la kommunene selv regulere konsum av alkohol på offentlig sted
 - Skal utredes

Hva jobber departementet med?

- Advarselsmerking av alkoholholdig drikk
 - Få krav til merking av alkoholholdige produkter
 - Merkeordning utredet av Helsedirektoratet er til vurdering i departementet
- Lystgass
 - Brukes til medisinske formål og til matlaging – men i økende grad også som rusmiddel
 - Forslag til regulering av omsetning og innførsel var på nasjonal høring i vår, og er på EØS-høring i høst

Nasjonal alkoholstrategi

En helsefremmende og solidarisk alkoholpolitikk

2021–2025

Nasjonal alkoholstrategi

- Mål om reduksjon i skadelig bruk av alkohol med minst 20 prosent innen 2030 sammenliknet med 2010
- Regjeringen(e) vil
 1. videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
 2. understøtte alkoholforebygging i kommunene
 3. forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
 4. fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
 5. styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
 6. prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol

Regjeringen vil

- sørge for at kommunene har pålitelige verktøy i planleggingen av barn og unges oppvekstmiljø
- videreføre arbeidet med å tilby kommunene verktøy og statistikker som gir et godt bilde av alkoholforbruket i den enkelte kommune.
- vurdere videreføring av øremerkede midler til Ungdata juniorundersøkelsen
- ta i bruk ungdomspaneler i forbindelse med innføring av eller endringer i rusmiddelforebyggende virkemidler som berører ungdom

Direktoratet jobber med

- Veiledning til kommuner
 - Støtte til regionale samlinger i regi av statsforvalter
 - Nasjonale fagdager (annethvert år)
 - Nettbasert veiledning og temasider
 - Oppdatert veiledning ifm revidert folkehelselov
- Tall og statistikk
 - Folkehelse- og oppvekstprofiler
 - Ny statistikkbank: [Folkehelsestatistikk](#)
 - Ny publikasjon: [Tall om alkohol](#)
- System- og regelverksutvikling
 - Oppdatering av nettsider
 - Bevillings- og saksbehandlingsutredningen
 - Kontrollveilederen

Nasjonal alkoholstrategi

En helsefremmende og solidarisk alkoholpolitikk

2021–2025

Nasjonal alkoholstrategi

- Mål om reduksjon i skadelig bruk av alkohol med minst 20 prosent innen 2030 sammenliknet med 2010
- Regjeringen(e) vil
 1. videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
 2. understøtte alkoholforebygging i kommunene
 3. forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
 4. fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
 5. styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
 6. prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol

Regjeringen vil

- øke fastlegenes kunnskap om alkoholproblemer og betydningen av å avdekke slike problemer og utvikle verktøy for å håndtere dette
- legge til rette for å videreutvikle behandlingstilbud som uten lang ventetid raskt kan redusere symptomene og styrke funksjonen og livskvaliteten for de som mottar hjelp
- sikre at relevante veiledere og retningslinjer ivaretar problemstillinger knyttet til bruk av alkohol og rusmidler
- videreutvikle tverrfaglige og oppsøkende FACT-ung team
- videreføre satsingen på Demensomsorgens ABC og Eldreomsorgens ABC i ny demensplan. Tiltaket inngår også i nytt kompetanseløft – Kompetanseløft 2025.
- oppfordre kommunene til å ta i bruk forebyggende hjemmebesøk for eldre

Regjeringen vil

- at ansatte i somatiske avdelinger har tilstrekkelig kompetanse om og kunnskap i bruk av anbefalte kartleggingsverktøy for alkoholbruk blant pasienter
- at somatiske avdelinger etablerer systemer for å identifisere pasienter med underliggende rusproblemer, og at dette følges opp i alle helseforetak
- vurdere om pakkeforløp i spesialisthelsetjenesten skal inneholde krav om kartlegging av skadelig bruk av alkohol og andre rusmidler
- at det etableres gode systemer og rutiner for samhandling mellom somatiske avdelinger og TSB, og mellom psykisk helsevern og TSB
- ha basistjenester som akuttmottak, avrusning, poliklinikk, ambulante tjenester og døgnbehandling, innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling i alle helseforetak
- sikre faste stedlige tjenester innen psykisk helsevern og TSB i alle fengsler
- tilrettelegge for at flere individuelle jobbstøtte-virksomheter gir tilbud til personer med rusmiddelproblemer
- at ungdom som har vært til behandling for alkoholforgiftning eller annen forgiftning på sykehus eller på legevakt, får tilbud om samtale og videre oppfølging med kvalifisert personell
- utrede tverrfaglig spesialisert rusbehandling for barn og unge – TSB Ung

Nasjonal alkoholstrategi

En helsefremmende og solidarisk alkoholpolitikk

2021–2025

Nasjonal alkoholstrategi

- Mål om reduksjon i skadelig bruk av alkohol med minst 20 prosent innen 2030 sammenliknet med 2010
- Regjeringen(e) vil
 1. videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
 2. understøtte alkoholforebygging i kommunene
 3. forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
 4. fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
 5. styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
 6. prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol

Regjeringen vil

- legge til rette for rusundervisning i skolen gjennom det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring
- oppdatere støttemateriell for rusmiddelforebyggende arbeid i skolen i tråd med læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 som ble tatt i bruk i skolen fra høsten 2020
- invitere til et rådslag om rusmiddelforebyggende arbeid i tilknytning til russefeiring og fadderukene

Direktoratet jobber med

- Støtteressurs for rusmiddel-forebyggende arbeid i skolen har vært på høring i høst
- Vil inngå som del ressurs for temaet folkehelse og livsmestring
- Rådslag om russefeiring og fadderuker gjennomført i 2023
- Tilskuddsordning for å fremme psykisk helse og forebygge rusmiddelproblemer blant studenter

Regjeringen vil

- invitere arbeidslivets parter til et toppmøte om rus og arbeidsliv
- fortsatt støtte opp under Akan-modellen i norsk arbeidsliv

Direktoratet jobber med

- Toppmøte gjennomført
- To kampanjer i regi av Akan kompetansesenter utarbeidet og gjennomført i nært samarbeid med partene
- Samarbeidsavtale med FHI om undersøkelser om alkohol- og rusbruk i arbeidslivet

Nasjonal alkoholstrategi

En helsefremmende og solidarisk alkoholpolitikk

2021–2025

Nasjonal alkoholstrategi

- Mål om reduksjon i skadelig bruk av alkohol med minst 20 prosent innen 2030 sammenliknet med 2010
- Regjeringen(e) vil
 1. videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
 2. understøtte alkoholforebygging i kommunene
 3. forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
 4. fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
 5. styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
 6. prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol

Regjeringen vil

- utrede spørsmålet om det er faglig grunnlag for å innføre en generell veileder om alkoholbruk, eventuelt med anbefalte øvre grenser for alkoholinntak
- fortsatt sikre tilgang til oppdatert og kvalitetssikret informasjon om alkohol og andre rusmidler tilpasset mottakergruppene

Direktoratet jobber med

- Utredning om «en generell veileder om alkoholbruk» (alkoholråd) er NESTEN ferdig
- Mange kommunikasjonsaktiviteter med mål om å gi befolkningen og prioriterte målgrupper informasjon om alkohol og andre rusmidler
 - Cannabiskampanje
 - LEV-kampanjen
 - «Ren dose fakta» - kampanje rettet mot unge og foreldre

Regjeringen vil

- foreslå å innføre krav til advarselsmerking på alkoholholdig drikk i Norge
- starte en prosess for å foreslå nasjonale krav til innholdsmerking i Norge

Direktoratet jobber med

- «Advarselsmerking» (helsemerking) ligger til vurdering i departementet
- Eventuell innholdsmerking ligger til Mattilsynet

Forslag til helsemerker

**Hvert glass du velger
bort er bra for helsen din**

helsenorge.no/alkohol

**Alkohol øker risiko
for brystkreft**

helsenorge.no/alkohol

**Alkohol øker risiko
for tarmkreft**

helsenorge.no/alkohol

**Alkohol kan forsterke
psykiske plager**

helsenorge.no/alkohol

**Høy alkoholbruk øker
risiko for demens**

helsenorge.no/alkohol

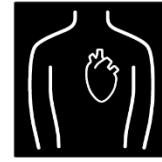
**Alkohol kan gi
dårligere søvn**

helsenorge.no/alkohol

**Alkoholbruk hos ungdom
kan skade hjernens utvikling**

helsenorge.no/alkohol

**Alkohol øker risiko for
hjerne- og karsykdom**

helsenorge.no/alkohol

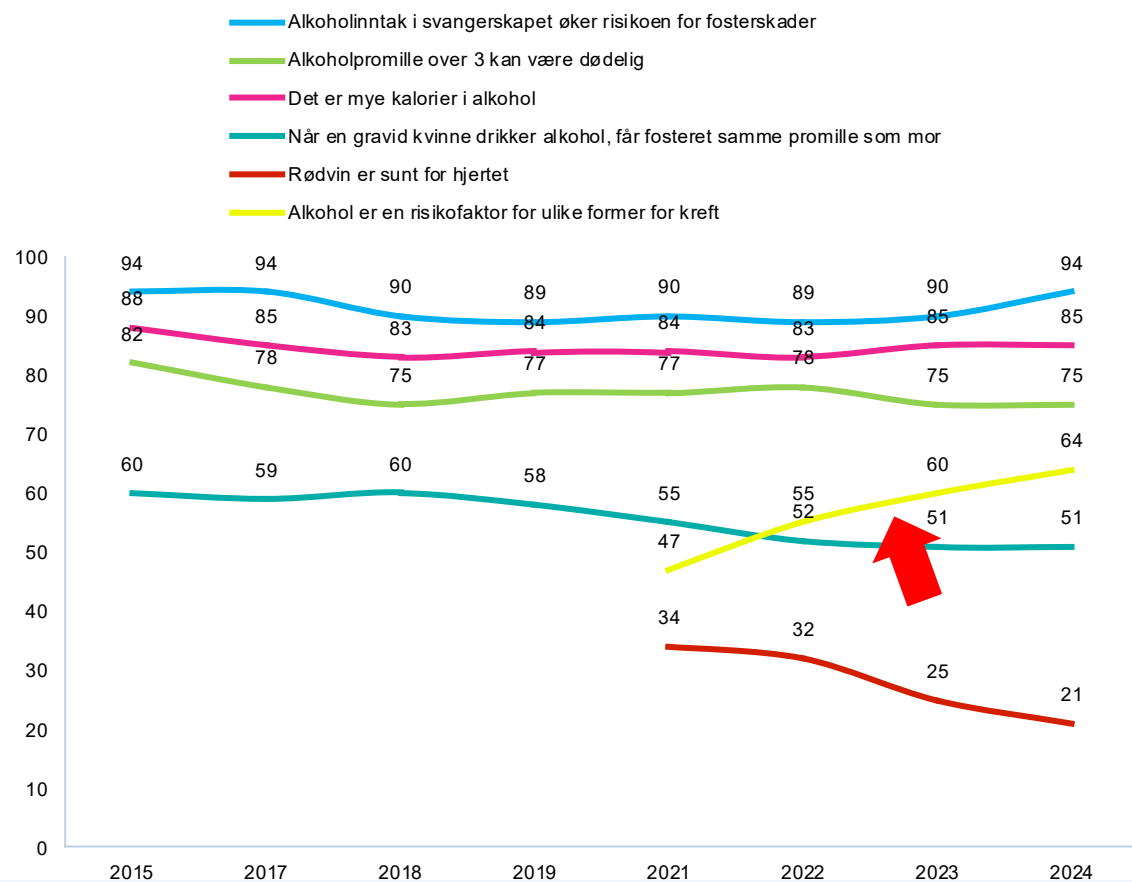

**Alkohol kan gi
fosterskader**

helsenorge.no/alkohol

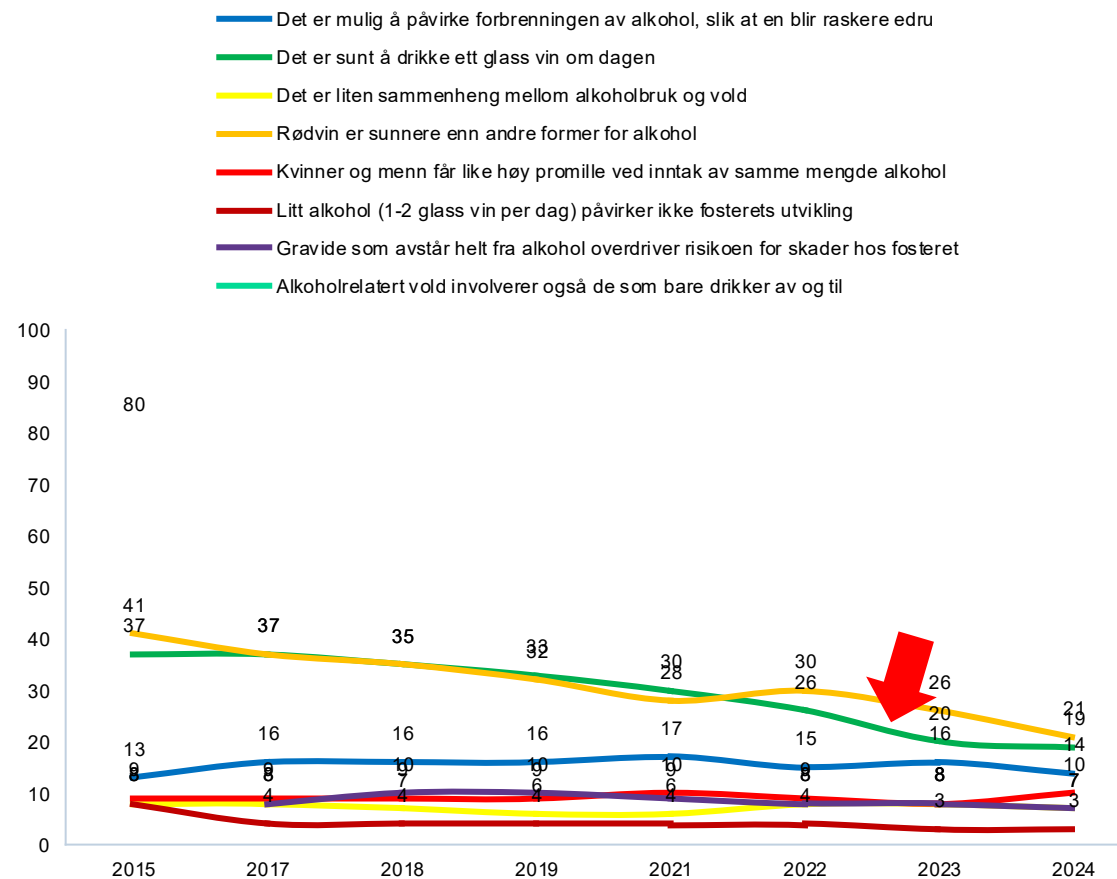
Flest er enig i at alkohol i svangerskapet øker risikoen for fosterskader

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om virkningen av alkohol?

Resultater i prosent

Alkohol og cannabisundersøkelse

Resultater i prosent

Nasjonal alkoholstrategi

En helsefremmende og solidarisk alkoholpolitikk

2021–2025

Nasjonal alkoholstrategi

- Mål om reduksjon i skadelig bruk av alkohol med minst 20 prosent innen 2030 sammenliknet med 2010
- Regjeringen(e) vil
 1. videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
 2. understøtte alkoholforebygging i kommunene
 3. forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
 4. fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
 5. styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
 6. prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol

Regjeringen vil

- prioritere forskning på rusmiddelbruk og sykdomsutvikling og skader
- vurdere behovet for å innføre et årlig grensehandelsbarometer

Direktoratet jobber med

- Rusundersøkelsen (i regi av SSB)
- Befolkningsundersøkelser om tillit, kunnskap og holdninger til alkohol
- Oppdrag om mindreåriges tilgang på alkohol, tobakk og e- sigaretter (forsyningskilder)

Forsyningskilder til alkohol blant 15-16-åringer, andel i prosent (flere svar mulig), 2019-2024

	2019	2024
Får/kjøper av andre ungdommer	54	50
Tar alkohol hjemmefra uten lov	23	20
Søsken kjøper/gir meg	13	17
Andre voksne kjøper/gir meg	16	16
Foreldrene mine kjøper/gir meg	9	12
Kjøper via Snapchat/TikTok e.l	-	11
Kjøper selv i butikk/vinmonopol	3	5
Kjøper på utested	2	3
Kjøper smuglervarer/hjemmebrent	3	3

Kilde: Folkehelseinstituttet: [Bruk av alkohol og illegale rusmidler blant ungdom og unge voksne i Norge \(1995-2024\)](#)

Til slutt: noen andre ting

- Tverrsektorielt samarbeid på oppvekstområdet
 - «Forebyggingsprosjektet»
 - Kriminalitetsforebyggende arbeid
 - Program for rusforebyggende arbeid rettet mot barn og unge
- Innspill til neste folkehelsemelding
- Folkehelseprioriteringsutvalget (høring)

Tema for presentasjonen

- Rusprogrammet
 - Kun nevnes – egen presentasjon dag 2
- Kubu-opppdrag
- Ny folkehelselov
- Nye temasider alkohol på helsedirektoratet.no + merknader OTG
 - Kontrollveilederen
- Oppfølging av utredningsarbeid om saksbehandling på alkoholområdet
 - Kun nevnes - egen presentasjon dag 2
- Forsyningskilder/sosiale medier/alkohol...
- Nasjonal alkoholstrategi – status
 - Tjenester